

Odpady v 19. století v Praze jako příklad interakcí města a jeho okolí

Rada Stružková

Posudek vedoucího práce

Magisterská diplomní práce R. Stružkové vznikla v rámci neformálního projektu studia proměn krajiny v Čech v důsledku industrializačních procesů. Tématem práce je nakládání, resp. vývoj nakládání s městskými odpady v době industrializace.

Autorka studovala danou problematiku na příkladu Prahy v období mezi lety 1784 (sjednocení čtyř pražských měst) a 1922 (vznik Velké Prahy). Takto vymezený časový rámec v sobě zahrnuje jak důležité mezníky správního vývoje Prahy, tak v širším slova smyslu i vývoj od předindustriálního období až po 2. průmyslovou revoluci včetně.

Teoretickým východiskem práce je metafora společenského, resp. urbánního metabolismu. Tato teorie byla již opakovaně aplikována při studiu problematiky nakládání s odpady v zahraničí. R. Stružková teorii urbánního metabolismu poprvé aplikovala při studiu českého industriálního velkoměsta. Je však třeba připomenout, že autorka nesledovala metabolické procesy industriální Prahy v celé komplexnosti rovnoměrně (tj. vstupy i výstupy), nýbrž, v souladu s cíli své práce se soustředila primárně na výstupy, resp. komunální odpad a fekálie.

Po vymezení předmětu a cílů práce a teoretickém úvodu se autorka podrobně zabývá vývojem dílčích složek nakládání s odpadem: obecními dvory, čištěním ulic, odvozu smetí, popele a odpadků, smetišti atd. Tato část práce je založena na důkladném studiu velkého množství písemných pramenů a je bohatě doplněna fotografickými prameny a přehlednými tabulkami.

Velmi cenné je závěrečné shrnutí a interpretace získaných poznatků (s. 63-67). Autorka nejprve stručně charakterizovala pět základních etap vývoje nakládání s odpady, které identifikovala v rámci zvoleného chronologického rámce. Zcela na závěr pak celý vývoj od 2. poloviny 18. století do roku 1922 stručně a výstižně interpretovala a zasadila do širších souvislostí procesů modernizace.

Pečlivou analýzou vývoje nakládání s odpady v industriální Praze autorka přesvědčivě potvrdila, že industrializační, resp. modernizační procesy lze sice s odstupem času charakterizovat jako zlomové a relativně rychlé. Detailní pohled však ukazuje, že se ve

skutečnosti jednalo o početnou, velmi pestrou a do značné míry ne zcela koordinovanou až místy živelnou soustavu dílčích procesů, v nichž se střetávala setrvačná tradice předindustriálního období s postupně sílící vlnou dílčích inovací industriálního období.

Téměř po celé sledované období přežíval v podstatě agrární způsob nakládání s odpady. Tj. podstatná část městského odpadu se vracela ve formě hnojiva zpět do dominantního hospodářského sektoru – do zemědělství. Postupná aplikace dílčích technických a organizačních inovací vnášela do tradičního koloběhu vstupů a výstupů stále větší dynamiku, na jeho podstatě však nic neměnila. Obchod s odpady byl pro město důležitým zdrojem příjmů. Naznačený trend se začal měnit až po zlomu letopočtu a to v důsledku souběhu více faktorů. Ve městě výrazně narůstalo množství odpadu, na venkově naopak klesala poptávka. S rozvojem industrializace se měnila též skladba odpadu a hygienické poměry velkoměsta vyžadovaly skutečně moderní systémové řešení.

Magisterskou diplomní práci Radky Stružkové hodnotím jako mimořádně zdařilou vědeckou studii. Autorka vychází z promyšlené koncepce a celkově velmi dobře zvládnutého teoretického základu. Jádrem práce je pečlivá práce s prameny, především písemné archivní povahy. Závěrečné shrnutí je přesvědčivé, systematické a jasně formulované. Poznámkový aparát a soupis použitých pramenů, literatury a internetových zdrojů je v pořádku. R. Stružková píše vytříbeným věcným stylem. Důraz na fakta a logické strukturování však textu neubírá na čtivosti. Z odborného stylu vybočí jen ojediněle („Specifickým, nepříliš voňavým, ale státem privilegovaným odvětvím...“, s. 60).

Pouze na okraj připomínám, že závěrečný soupis zdrojů informací bývá zpravidla uspořádán v pořadí: Prameny, Literatura, Internetové zdroje. Autorka zvolila pořadí: Literatura, Internetové zdroje, Prameny. Na s. 13 se autorka dopustila drobné nepřesnosti při používání pojmu archeologie. Sousloví „klasická archeologie“ je na akademické úrovni vyhrazeno pouze pro studium antického starověku. Autorka však toto slovní spojení použila jako označení pro archeologii obecně.

Magisterskou diplomní práci Radky Stružkové doporučuji k obhajobě s hodnocením „výborně“, resp. 20 bodů.

